

P. Richard Henkes

6.-9. ročník ZŠ

metodický materiál pro výuku náboženství

Biskupství ostravsko-opavské
**KATECHETICKÉ
A PEDAGOGICKÉ
CENTRUM**

Hlavní myšlenka/úvod

Předkládáme vám metodický materiál k tématu osobnosti P. Richarda Henkese, mučedníka druhé světové války, působícího také na území naší diecéze. Nabízené zpracování tématu si klade za cíl představit základní životopisné údaje vybrané osobnosti. V souvislosti s tímto cílem jsou žáci motivováni k přemýšlení o svém životě a jeho hodnotách. Žáci se učí tyto hodnoty srovnávat s hodnotami druhých, oceňovat a znovupromýšlet.

Metodika vychází k 80. výročí od smrti P. Richarda Henkese jako připomínka úcty a vděčnosti za život obětovaný pro druhé. Vychází z webových stránek richardhenkes.cz, které byly vytvořeny EULENFISCH – časopisem pro výuku a vzdělávání, který vydává diecéze v Limburgu ve spolupráci s českou stranou zastoupenou Teologickou fakultou v Českých Budějovicích a časopisem Duha.

metodický materiál pro výuku náboženství

Cíle

Žák popíše základní informace ze života Richarda Henkese.

Žák zvažuje dobový kontext života Richarda Henkese.

Žák diskutuje o hodnotách ve svém životě i v životě druhých lidí.

Žák uvádí do spojitosti umělecká znamení a životní příběh Richarda Henkese.

Časový rozsah

2 vyučovací hodiny bez nutné návaznosti (45 min + 45 minut)

Pomůcky

látkový kruh či tabule

kámen a písek

papíry A6/samolepicí papíry

psací potřeby

interaktivní tabule pro prezentaci/projektor

pracovní listy 1 pro první hodinu

pracovní list 2 pro druhou hodinu

„Dům na skále“ – moje hodnoty

Vyučující přivítá žáky a pozve je k úvodní aktivitě. Mohou sedět v kruhu, kdy je uprostřed položený látkový kruh, nebo v lavicích. Do rukou vezme kameny a písek.

Vidíme zde kameny a písek. K čemu jsou dobré, k čemu se používají?

Vyučující nechá žáky odpovídat. Poté přiblíží jejich dnešní význam.

V dnešní hodině pro nás budou stejně jako pro Ježíše a jeho posluchače před dvěma tisíci lety představovat základní stavební materiál. Materiál, ze kterého se staví základy domu. Na nich dům stojí anebo kvůli nim dům padá.

- **Vzpomínáte si na toto podobenství, o co se v něm jednalo?¹**
- **Co představuje stavba domu v tomto podobenství? (naš život)**
- **Co představuje jeho základy? (naše hodnoty, to, co je pro nás v životě = v našem domě důležité)**

Základy domu – našeho žití – jsou naše hodnoty. Ty, na kterých stavíme dům našeho života. Zkusme nyní přemýšlet nad základními kameny našich domů, to znamená našich životů.

Nyní žáci dostanou ve dvojicích či skupinách papírky. Na ně mají za úkol napsat základní kameny svého života – hodnoty, na kterých stavějí své životy (rodina, peníze, sport, ...). Hodnoty budou znít různě dle věku a zralosti. Důležité je, aby byly obsaženy hodnoty „život“ a „pravda“. Pokud nezazní, doplní vyučující. Po sepsání mají za úkol tyto papírky nalepit na tabuli či položit na okraj kruhu podle toho, jak jsou pro ně jednotlivé hodnoty důležité.

Vytvořili jsme základy, na kterých každý z nás stavíme. Dalo by se říct, že stavíme svou stavbu, dům, palác, chatrč svého života.

Kdy poznáme, zda stojí náš dům pevně?

Většinou tehdy, když přijde v našem životě bouře.

Budeme si dnes vyprávět o životě jedné významné osobnosti naší diecéze, jejíž dům byl postaven na pevných základech, a přestože byl lidsky zbořen, místo, které mu patřilo, dodnes září dějinami a vydává svědectví.

Budeme mluvit o P. Richardu Henkesovi. Společně se pojdme podívat na domy, ve kterých trávil svůj život a v nichž budoval obrazně řečeno dům svého života.

¹ Mt 7,24-27

Život P. Richarda Henkese

Vyučující vypráví dětem základní údaje ze života Richarda Henkese. Rozdá žákům *Pracovní list 1*. Může použít připravenou prezentaci nebo vyprávět. Vždy před zobrazením dalšího snímku nebo si žáci zapíší do pracovního listu „stavební kameny tohoto domu“ – hodnoty, o kterých se domnívají, že se v této etapě života RH projevovaly.

Obraz rodného domu

Richard Henkes se narodil roku 1900 ve vesnici Ruppach, kterou bychom našli v sousedním Německu, asi 600 km západně od Prahy. Narodil se do rodiny s 13 dětmi, kterou živilo hospodářství a malý obchod. Jako dítě musel svým rodičům pomáhat, utáhnout tak početnou rodinu nebylo jednoduché.

Obraz studijního domu a semináře

V roce 1912 nastoupil jako žák do Schönstattského studijního domova ve Vallendaru, který patřil pallotínům² a kde byla zvláště uctívána Panna Maria. Richard se brzy nadchl pro pallotinskou myšlenku misijního zápalu – šířit víru mezi lidmi. Zde také prožíval začátek první světové války, měl na starost péči o odvedené vojáky.

Obraz kasáren

Sám byl odveden do armády na jaře roku 1918, do konce války zůstal v kasárnách, nebyl odveden na frontu. Po válce se vrátil na pallotinské gymnázium, kde v roce 1919 odmaturoval. Po maturitě se připravoval na povolání, které si vybral – stát se knězem. Richard Henkes se chtěl stát obětavým knězem. V roce 1925 byl vysvěcen na kněze a sloužil svou první mši, primici v rodném Ruppachu.

Obraz školy

Po svém svěcení začal Richard Henkes učit v Schönstattu, byl nadšený a uměl žáky zaujmout. V roce 1927 se u něj projevila plicní tuberkulóza, ze které se ale vyléčil a v roce 1928 se opět vrátil k práci učitele, tentokrát v alpské oblasti, odkud se za rok vrátil zpět do Schönstattu. V učitelském povolání se nebál moderních metod (žáci například psali slohové práce o prázdné cigaretové krabičce nebo vlastní kapse u kalhot), což nelibě nesli jeho kolegové. Tak už to nejen ve školství bývá. Byl

² Pallotini je zkráceně název Společnosti katolického apoštolátu, kterou založil sv. Vincenc Pallotti v roce 1835 v Římě. V současné době je na světě přes 2 300 pallotínů, kteří pracují ve 41 zemích světa. Působí ve farnostech a na poutních místech, provozují své školy, nemocnice, hospice. Věnují se dětem, mládeži, starším lidem, osamělým matkám, narkomanům. Pracují v armádě a ve věznicích. Hlásají evangelium na misiích, vydávají knihy a časopisy. Viz *Společnost katolického apoštolátu. Kněží a bratři pallotini*. Online. Dostupné z: <https://www.pallotini.cz/index.php?page=kdo-jsme>. [cit. 2025-01-17].

P. Richard Henkes | 6.–9. ročník ZŠ

metodický materiál pro výuku náboženství

přeložen do Horního Slezska v dnešním Kietrzu v jižním Polsku, kde opět s úspěchem vyučoval. Byl citlivý a pozorný.

V tehdejší Německu však atmosféra houstla. Po první světové válce bylo Německo zdecimované a obyvatelé se propadli do velké bídy. K tomu se přidala velká hospodářská krize, která způsobila další nárůst nezaměstnanosti. Podhoubí pro uchycení totalitnímu režimu bylo vytvořeno. A ten přišel brzy. V roce 1933 se k veškeré moci v Německu prodral Adolf Hitler. A začal tuto zemi připravovat velmi rychle na válku, kterou měl v záměru brzy rozpoutat.

Obrázek kostela a fary

Kněz Richard Henkes se však nebál. Ve svých kázáních se stavěl proti tomuto zruďnému režimu. Nebál se a lidé mu rádi naslouchali. Ale někteří jej také udávali. Brzy se ocitl v hledáčku gestapa, německé tajné policie. V roce 1937 byl poprvé souzen, vyvázl jen díky jiným státním okolnostem. Byl však přeložen a v dalším roce musel opustit učitelské povolání. Dále kázal a vedl duchovní cvičení, exercicie.

V roce 1940 měl být odveden do armády, ale byl přeložen do Strahovic v naší zemi, dokonce na našem území, poblíž Opavy v oblasti Hlučínska. Po svém příchodu do farnosti se některé věci změnily, zapojoval do svých mší děti, sloužil dětské bohoslužby, utěšoval a podporoval farníky, na které krutě dopadala zuřící světová válka.

Obrázek vězení

V roce 1942 se dostal do přímého konfliktu s gestapem, protože se zastával slabých a nevinných lidí odsouzených k smrti tehdejší režimem. V roce 1943 byl zatčen, strávil sedm týdnů na samotce a poté byl převezen do koncentračního tábora³ v Dachau, kde byli shromážděni duchovní. Zde dostal číslo 49642.

Obrázek koncentračního tábora

V Dachau musel tvrdě pracovat, ale stále si hledal příležitosti, jak pomoci druhým. Chtěl se naučit česky, aby byl po válce blíže lidem ve své farnosti. V prosinci roku 1944 vypukla v Dachau epidemie skvrnitého tyfu, který přenášely vši. Richard Henkes se přihlásil dobrovolně jako ošetřovatel nemocných. Chtěl jim být útěchou a pomocí, přinášet jim svátosti. Sám se však brzy také nakazil a zemřel 22. února 1945, 66 dní před osvobozením tábora v Dachau. Jeho ostatky jsou pochovány v Limburgu v Německu, v pallotinské hrobce.

³ Koncentrační tábory byly shromažďovací místa pro osoby nepohodlné nacistickému režimu. Od nenáviděných příslušníků židovského národa až po všechny odpůrce tohoto totalitního režimu. Podmínky v těchto táborech byly kruté a nelidské. Od nucených prací až po přístup k uvězněným. Více viz *Nacistické koncentrační tábory a ghetta*. Online. Holocaust.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/koncentracni-tabory-a-ghetta/>. [cit. 2025-01-19].

Základní kameny domů života P. Richarda Henkese

Vyučující projde s dětmi obrazy domů na pracovním listu, jimiž prošel P. Richard Henkes ve svém životě.

Jaké základy, jaké hodnoty, se snažil vložit do těchto domů, ve kterých se během svého života nalézal?

Rodný dům

Studijní dům a seminář

Kasárna

Seminář

Škola

Kostel, fara

Vězení a barák v koncentračním táboře

Žáci mohou zkusit společně s vyučujícím přemýšlet nad jednotlivými obdobími Henkesova života, nad hodnotami, které v nich zastával. Např. Kostel – pravda, víra, láska. Rodný dům – rodina, pomoc druhému, práce. Kasárna – povzbuzení, odvaha, rozvaha.

Žáci poté dostanou časový prostor pro vyplnění navazujících a rozšiřujících otázek k hodnotám svým a života P. Richarda Henkese.

- **Které základní kameny domu života máš s Richardem Henkesem společné?**
- **Co mu podle tvého názoru dalo sílu k hrdinství v závěru života?**
- **Co na životě P. Richarda Henkese oceňuješ?**
- **Čím se můžeš inspirovat pro stavbu domu svého života?**

Poté vyučující zařadí diskuzi (pro její vedení mohou posloužit pravidla uvedená níže) k uvedeným odpovědím nebo společné sdílení žáky vybraných odpovědí – dle časových možností.

P. Richard Henkes je pro nás vzorem muže víry a odvahy. Vzorem ve stavbě domu svého života, který vystavěl na skále = na pevných hodnotách pravdy, víry, odvahy, lásky k druhému člověku, která šla až do krajnosti. Odvahy nebát se veřejně projevit svůj názor, svůj nesouhlas se zlem a bezprávím vůči nevinným lidem.

Chtěl být obětavým knězem a také se sám obětí, mučedníkem, stal. Nejkrutější bouře jeho života ověřila pevnost základů domu jeho života, které září i do našich dní. Pravda, které dal přednost i před svým pozemským žitím, může stále vítězit a život P. Richarda Henkese může zvláště v dnešní době dodat odvahu a povzbuzení nebát se pravdu hledat a nechávat ji vítězit v životech lidí.

Pravidla diskuze

Cílem diskuzí je umožnit žákům ujasňovat své názory a využívat při tom nedávno nabytých myšlenkových dovedností. Ve věku 2. stupně ZŠ je to pro žáky vhodnější metoda než učitelský výklad. Učitel takto může dávat žákům příležitosti, aby si dávaly do souvislosti své rozumové schopnosti a křesťanskou víru. Metodika pro vedení diskuzí je rozpracována v metodě „filozofie pro děti“, která vznikla ve Spojených státech amerických na konci 60. let 20. století.

Naším cílem není zde upozornit na všechna teoretická východiska této metody, ale umožnit využívat její prvky pro vedení diskuze v rámci předložené diskuze. Mohou nám k tomu posloužit otázky pro učitele.

Otázky směřující k vzájemnému porozumění:

- *Můžeš svou otázku upřesnit?*
- *Můžeš upřesnit, o čem mluvíš, a opakovat, co o tom říkáš?*
- *Co je předmětem naší diskuze, co jsme k tomu až dosud řekli?*
- *Může někdo pomoci Pavlovi lépe osvětlit jeho otázku?*
- *Co tím myslíš, když říkáš...?*
- *Je to přesně to, co jsi chtěl říct?*
- *Jsou synonyma, která by nám mohla pomoci lépe pochopit to, o čem mluvíme?*

Otázky směřující k přesnějším definicím abstraktních pojmů:

- *Lze rozdělit tento problém, o kterém mluvíme, na několik částí?*
- *Je možné vyjádřit tuto myšlenku jinými slovy?*
- *Oba dva používáte různá slova, neříkáte ale jedno a totéž?*
- *Dal by se tento problém rozdělit na víc částí? (analýza pojmu)*
- *Mohou spolu tyto dva problémy nějak souviset?*
- *Nemají všechny ty věci, na které ukázali Adam, Vašek a Eva, něco společného?*
- *Můžeme se pokusit o definici tohoto pojmu? Této myšlenky?*
- *Co je to podstatné, co z této věci dělá tuto a žádnou jinou, na rozdíl od jiných věcí?*
- *Čím se tato myšlenka Petra liší od myšlenky Jardy?*

Otázky směřující k tomu, aby děti vyslovovaly logické soudy:

- *Obrátíme-li větu, kterou jsi právě řekl, bude ještě pravdivá?*
- *Mají tyto dvě věty stejný podmět?*
- *Co tvoje otázka předpokládá?*
- *Platí to, co jsi právě řekl, opravdu vždy a ve všech případech? Nebo jenom někdy? Nebo jenom pro někoho?*
- *Mohli bychom najít všechny podmínky, za kterých to, co říkáš, opravdu platí? Nenašli bychom nějaké podmínky, za kterých to neplatí? (Tato otázka se hodí pro etická témata.)*
- *Proč jsi to řekl? Proč si to myslíš?*

metodický materiál pro výuku náboženství

- *Jakými důvody můžeme podepřít toto tvrzení?*
- *Je to správný důvod?*
- *Je to dostatečný důvod?*
- *Je to pravdivý důvod?*
- *Uznáme-li Aniččino stanovisko za přijatelné, jaké to bude mít následky?*
- *Jaký by to byl svět, kdyby všichni lidé přijali za své tuto tvoji, vaši myšlenku?*
- *Jaké závěry můžeme udělat z toho, co říká Klárka?*
- *Nevylučují se tyto dvě myšlenky navzájem?*

Otázky směřující k tomu, aby děti snáze formulovaly závěry ze svých soudů:

- *Může nám někdo říct, jak jsme dospěli k tomuto závěru?*
- *Může někdo říct příklad na podporu této hypotézy?*
- *Může někdo pomoci Aničce vysvětlit její příklad?*
- *Je možné tuto hypotézu ověřit?*
- *Může někdo najít příklad, který by tuto hypotézu potvrdil?*
- *Existuje případ, který uvádí naši hypotézu v pochybnost?*
- *A kdybychom vzali tento názor jako jednu z možností, co by to předpokládalo?*
- *Má-li jeden z vás pravdu, znamená to, že se druhý mýlí?*
- *Existuje ještě jiné řešení, které jsme nevzali v úvahu?*

Tyto otázky mohou posloužit k vedení a prohlubování diskuze. Někdy se však setkáváme s problémy kázně žáků v průběhu diskuze. Předkládáme zde několik možností, jak děti vést k tomu, aby si lépe naslouchaly.

Některé tipy pro praxi:

- Určit si jako pravidlo, které vyučující důsledně hlídá: Mluví jen jeden, ostatní naslouchají!
- Hra 3x a dost: Vyučující rozdává dle své úvahy každému dítěti tři až pět lístků. Tolikrát může dítě během diskuse promluvit, pokaždé vyučujícímu odevzdá jeden lístek.
- Vyučující určí pro celou diskusi tzv. pozorovatele, kteří se do průběhu diskuze aktivně nezapojují, ale sledují dění a zapisují si, kdo si bere slovo bez dovolení či skáče do řeči apod. V závěru hodiny pak dostanou prostor sledovaný proces vyhodnotit.
- Vlastní příklad vyučujícího: V diskusích zásadně navazuje na myšlenky, které představily děti, nepředvádí svoje obdivuhodné myšlenkové postupy, ale dává těmto svým navazujícím myšlenkám vyústit pokud možno do další otevřené otázky. Děti mají často tendenci tento učitelův způsob začít napodobovat.⁴

⁴ BARBORA, Holoubková; LUDMILA, Muchová a JARMILA, Plačková. *Zve Bůh na slavnost všechny lidi? Biskupství ostravsko-opavské*, 2015. ISBN 978-80-906220-1-2, kapitola *Úvod k metodice a pracovním listům pro výuku náboženství s moduly Desatero, svátost smíření a svátost eucharistie*.

Práce s uměleckým dílem

Následuje buď ihned další vyučovací hodina, nebo se skupina sejde po týdnu či jiném intervalu a navazuje na již řečené. Tehdy je nutné, aby vyučující v úvodu hodiny krátce opakoval obsah minulé hodiny použitím vhodných otázek, např.: *Vzpomenete si na jednu událost z života P. Richarda Henkese, která vás zaujala? Jmenujte jeden z domů, ve kterých pobýval P. Richard Henkes během svého života. Která hodnota života P. Richarda Henkese vám byla nejbližší? Aj.*

Poté rozdá připravené *Pracovní listy 2* a uvede dílo, které vidí žáci na pracovním listu:

Na obrázku vidíme dílo německého malíře Horsta Sakulowského s názvem *Reliquie* z roku 1975. Zkuste se na něj nyní v tichu dívat dvě minuty a všimnout si, co vše vás na tomto obraze zaujalo. Můžete jej prohlížet zleva doprava, z vrchní části ke spodní, dívat se, co se nachází ve středu obrazu. Snažte se zachytit co největší množství detailů a přemýšlet nad tím, jakou roli zde hrají, proč zde jsou, k čemu odkazují, co vyjadřují.

Žáci v tichu pozorují obraz.

metodický materiál pro výuku náboženství

Poté dá vyučující prostor mluvit o jedné věci, která žáky na obraze nejvíce zaujala. Dodržujeme pravidla diskuze a dbáme o to, aby každý žák dostal prostor se vyjádřit.

Následně přečte vyučující komentář:

Umělec zde grafitovou tužkou zachycuje skutečnost mučednictví P. Richarda Henkese, k čemuž odkazuje i samotný název díla. Víte, co to znamená slovo „relikvie“? (Je možno přehrát krátké video z ČT edu.⁵) Jedná se o tělesné pozůstatky světců či předměty přiložené k těmto ostatkům.

Nyní se podívejme na dílo, kterému dal umělec Horst Sakulowski tento název ve spojitosti s P. Richardem Henkesem.

Pruhy spojují vězeňský oděv v nacistických koncentračních táborech. Průvan větru odfoukl vězňovu bundu. Je v žalostném stavu a rozpadá se. Límeček saka, který obepíná tmavý, vodorovný ovál, tvoří střed obrázku. Nad tím jsou dva roztažené a mírně vyvýšené rukávy. Bunda a rukávy tvoří tvar kříže Tau, který však ztratil tělo. Umělec v díle odkazuje k ukřižování Ježíše Krista: na místě ohnutých rukávů a v levé spodní části na saku jsou skvrny, které představují stigmata na ruce a bodnutí do boku Krista.

Páter Henkes, který se chtěl po válce zasadit o usmíření mezi Němci a Čechy, se stal mučedníkem. Umělec nechtěl vytvořit realistický obraz například nemocného člověka, který zemřel na břišní tyfus. Chtěl připomenout upřímného duchovního spíše pamětním listem odkazujícím k přemýšlení, nadřadným. Z vnějšku obrazu dopadá jasný paprsek světla do oválu, kde by měla být hlava kněze; jeho sako také nese Kristova stigmata. Tímto způsobem umělec zobrazil potvrzení od samotného Boha, že v případě P. Richarda Henkese se jedná o (stigmatizovaného) mučedníka.⁶

Poté vyučující vybídne žáky, aby pomocí pastelek, fixů vytvořili obrazu rámeček dle pocitů a představ, které se v nich objevily při čtení komentáře či přemýšlení o obraze.

Práce s dopisem P. Richarda Henkese z vězení

Po dokončení tvorby rámečku pokračuje vyučující uvedením souvislostí dopisu P. Richarda Henkese na pracovním listu:

Richard Henkes zanechal na tomto světě také své dopisy. Psal blízkým během svého života a zvláště vyjímáme dopisy z vězení a koncentračního tábora v posledních letech jeho života. Přečteme si nyní společně kousek jeho dopisu z ratibořské věznice ze dne 24. 5. 1943, kde byl umístěn na samotce dříve, než byl odvezen do koncentračního tábora v Dachau.

⁵ Úcta k relikviím. Online. ČT edu. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/8139-ucta-k-relikviim>. [cit. 2025-01-19]

⁶ SAKULOWSKI, Horst. *Reliquie*. Online. Richard Henkes. Blahoslavený kněz a mučedník Richard Henkes SAC. Dostupné z: https://www.richardhenkes.cz/cz_index_henkes_sakulowski.html. [cit. 2025-01-17].

„Bude vás zajímat, jak se mi daří. Dodnes jsem na samotce, což je velmi náročné na nervy, ale přesto jsem duševně i fyzicky zdravý. Kromě dvakrát týdně mohu jít každý den ke svatému přijímání, což je pro mě velkou útěchou, a už několik dní smím chodit pracovat alespoň do jiné haly, kde mohu mluvit. Ale stále to zůstává křížovou cestou. Na začátku jsem se modlil za svobodu, teď už jsem se rozhodl, a pokud budu muset jít do tábora, budu říkat Deo gratias stejně jako při zatčení. Koneckonců musím být schopen praktikovat to, co jsem kázal ostatním v ústraní. Až do dnešního dne mě Pán Bůh viditelně chrání, proto se budoucnosti nebojím. Bůh mi bude i nadále dávat svou milost. Mé spisy čekají na rozhodnutí v Berlíně. Udělal jsem, co jsem mohl, a venku se mě také snažili najít, ale dnes nevíte, na čem jste. Člověk je vydán na pospas lidské z vůli, a tak jediné, co má ještě smysl, je radikálně se odevzdat Bohu. Pro všechny ty, kteří mi byli kdysi svěřeni, nebude zbytečné, abych za ně šel cestou. Je na místě, abychom my kněží dnes následovali Spasitele do Getseman a možná i na Golgotu. I vy se za mě budete modlit, to vím. Proto se už nebojím. Chci jen brzké rozhodnutí, protože čekání mě unavuje. - Jak vidíte, našel jsem i východisko. Ale nepokoušej se mi sdělovat žádné zprávy, je to příliš nebezpečné, a o tom dopise nesmíš říct nikomu jinému než své sestře, dokonce ani našim lidem!“⁷

Vyučující zadá po přečtení dopisu žákům tento úkol:

Zvýrazněte či podtrhněte v dopise úryvky, ve kterých jsou vyjádřeny tyto emoce a lidské projevy:

STRACH, RADOST, OČEKÁVÁNÍ, BOLEST, OSTRÁŽITOST, DŮVĚRA, NETRPĚLIVOST.

Poté žáci společně sdílejí své úryvky a zdůvodňují svůj výběr.

Na závěr vyzve vyučující k této aktivitě:

Představte si člověka, který nosil oděv ztvárněný na obrazu, který jsme rozbírali. Tento člověk byl živý, plný síly. Prožíval vše, co prožíváme i my každý den. Bolest, strach, radost a naději. Rozhodl se to vše odevzdat, obětovat Bohu a bližnímu.

Zkuste přemýšlet nad tím, co byste tomuto člověku chtěli říct, kdybyste měli možnost se s ním setkat. Zformulujte jednu větu k obrazu *Relikvie* a vepište ji do rámečku. Společně nyní pověsme své orámované obrazy na tabuli vpředu/nebo položme na lavici/na látkový kruh.

Vyučující vybidne žáky, aby zapsali věty určené P. Richardu Henkesovi a položili své výtvary na místo, kde si je mohou všichni prohlédnout. Poté zakončí hodinu

⁷ 24. květen 1943 *Ratibořská věznice gestapa*. Online. Richard Henkes. Blahoslavený kněz a mučedník Richard Henkes SAC. Dostupné z: https://www.richardhenkes.cz/cz_index_henkes_briefe.html. [cit. 2025-01-19].

metodický materiál pro výuku náboženství

níže uvedenou nabídkou k zamyšlení, které může zaznít nahlas nebo zůstat v tichosti.

Vytvořili jsme malou výstavu, kterou si nyní můžeme v tichu prohlédnout a zamyslet se nad jejím poselstvím pro náš život, naše okolí, naši společnost, náš svět.

Jak by toto poselství mohlo znít? Co byste na základě prožitého rozjímání o symbolech života Richarda Henkese chtěli druhým možná i sobě vzkázat? Zamysleme se nad ním v tichosti, a kdo by chtěl, může nechat zaznít toto poselství nahlas.

Závěrečná reflexe hodin

Na závěr každé z hodin řadíme krátkou reflexi:

- **Co si z dnešní hodiny odnášíte?**
- **V čem byste chtěli být jako P. Richard Henkes? A v čem určitě ne?**
- **Líbila se vám dnešní hodina – ohodnoťte jako ve škole na prstech jedné ruky od 1 do 5.**

P. Richard Henkes nám ukázal vzor muže, který se nebojí. V časech, ve kterých nebylo lehké žít v Německu ani v naší republice dokázal, že lze život proměnit. Ukázal, že všechno zlo nemá moc zvítězit nad odvážným a čistým srdcem. Život P. Richarda Henkese nás může povzbudit v našem prožívání všeho, co v naší době není lehké. Strach z války, z nemocí, ze života, z kontaktu s druhými, z toho, že něco podstatného zmeškáme. To vše nás může svírat, stejně jako svíralo bl. Richarda Henkese. Prosme jej o přímluvu, aby i náš život byl malým paprskem naděje ve všem, co je pro nás a pro lidi okolo nás těžké.

Zdroje

Drushba Pankow: I když mě pravda zničí: pater Richard Henkes v koncentračním táboře Dachau : grafický dokument. České Budějovice: Petrinum, 2022. ISBN 978-80-87900-17-8.

Richard Henkes. Blahoslavený kněz a mučedník Richard Henkes SAC. Online. Dostupné z: <https://www.richardhenkes.cz/>. [cit. 2025-01-17].

24. květen 1943 Ratibořská věznice gestapa. Online. Richard Henkes. Blahoslavený kněz a mučedník Richard Henkes SAC. Dostupné z: https://www.richardhenkes.cz/cz_index_henkes_briefe.html. [cit. 2025-01-19].

Společnost katolického apoštolátu. Kněží a bratři pallotini. Online. Dostupné z: <https://www.pallotini.cz/index.php?page=richard-henkes>. [cit. 2025-01-17].

Společnost katolického apoštolátu. Kněží a bratři pallotini. Online. Dostupné z: <https://www.pallotini.cz/index.php?page=kdo-jsme>. [cit. 2025-01-17].

ČERNOCHOVÁ, Ludmila. *Mučedník.* Online. České katolické biblické dílo. Dostupné z: <https://biblickedilo.cz/nabidka-materialu/bible-v-liturgii/liturgicky-rok-a/mucednik/>. [cit. 2025-01-17].

SAKULOWSKI, Horst. *Reliquie.* Online. Richard Henkes. Blahoslavený kněz a mučedník Richard Henkes SAC. Dostupné z: https://www.richardhenkes.cz/cz_index_henkes_sakulowski.html. [cit. 2025-01-17].

Nacistické koncentrační tábory a ghetta. Online. Holocaust.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/koncentracni-tabory-a-ghetta/>. [cit. 2025-01-19].

Úcta k relikviím. Online. ČT edu. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/8139-ucta-k-relikviim>. [cit. 2025-01-19].

BARBORA, Holoubková; LUDMILA, Muchová a JARMILA, Plačková. *Zve Bůh na slavnost všechny lidi? Biskupství ostravsko-opavské*, 2015. ISBN 978-80-906220-1-2, kapitola *Úvod k metodice a pracovním listům pro výuku náboženství s moduly Desatero, svátost smíření a svátost eucharistie.*

MERANER, Sabine. *V Římě byla otevřena výstava o páteru Henkesovi, vězni v koncentračním táboře.* Online. In: Vatican News. 2022. Dostupné z: <https://www.vaticannews.va/cs/svet/news/2022-10/rim-otevreni-vystavy-o-koncentracnim-tabore-a-otci-henkesovi.html>. [cit. 2025-01-19].

SAKULOWSKI, Horst. *Reliquie.* Online. Richard Henkes. Blahoslavený kněz a mučedník Richard Henkes SAC. Dostupné z: https://www.richardhenkes.cz/cz_index_henkes_sakulowski.html. [cit. 2025-01-17].